

Curaçao, prototip d'illa paradisiàca, és ara un estat lliurement associat a Holanda.

Curaçao s'allunya de la metròpoli

Les paradisiàques (turísticament i també fiscalment) illes caribenques sota administració holandesa, les anomenades Antilles Neerlandeses, fa cinc anys que una a una han sotmès a consulta popular la futura relació que volen establir o mantenir amb l'antiga metròpoli europea.

Bonaire, Curaçao, Sint Eustatius, Sint Maarten i Saba són, amb 960 km² i poc més de dos-cents mil habitants en conjunt, les darreres possessions directes dels Països Baixos a les càlides aigües del Carib. Amb la independència de Surinam (1975) i la lliure associació d'Aruba (1986) al Regne d'Holanda, aquest grapat d'illes abocades al turisme de sol i platja continua aplegat sota el nom d'Antilles Neerlandeses gairebé quatre-cents anys després de caure a l'òrbita de la Companyia Neerlandesa de les Índies Occidentals, i cinquanta anys justos de la redacció de l'estatut postcolonial encara vigent. Però tot això pot canviar, i molt, si prosperen les primeres recomanacions elaborades l'any passat per una comissió delegada del Govern autònom antillenc i del neerlandès sobre la futura relació del territori caribenc amb el país europeu. I és que el primer punt del text proposava revisar l'Estatut del Regne d'Holanda per dissoldre les Antilles.

Segons el mateix esborrany, la reforma implicaria el naixement de dos nous països dins el regne, Curaçao i Sint Maarten, i la dependència directa dels territoris més petits (Bonaire, Saba i Sint Eustatius) a Holanda. La proposta de base de la comissió intergovernamental ha estat avalada en referèndums consultius a cadascun dels cinc territoris, conscients de la necessitat d'adaptar al segle XXI una relació administrativa sorgida fa mig segle i que si bé garanteix una àmplia autonomia interna (amb moneda pròpia, domini d'Internet i seleccions olímpiques), encara es reserva per a la metròpoli competències com la defensa,

la representació internacional, la ciutadania o les extradicions.

Onada referendària. L'Antilla més matinera a revelar-se contra l'actual estatut va ser Sint Maarten, un curiós territori de tan sols 88 km² i aeroport d'infart compartit a mitges entre Holanda i França (Saint-Martin). Per majoria, els gairebé 40.000 habitants de la part neerlandesa van apostar decididament el maig de 2000 per la dissolució del Govern de les cinc illes i l'establiment de l'anomenat "status aparte": és a dir, la lliure associació, com a estat autònom, a la corona de la reina Beatriu. Les minúscules i despoblades illes de Bonaire i Saba, per la seva banda, van triar la tardor passada d'enfortir el lligam amb els Països Baixos i expressaren a les urnes la necessitat de convertir-se en part integral del país europeu, com a illes del regne. I la darrera aturada en el procés consultiu va tenir lloc el 8 d'abril passat, amb la convocatòria dels dos darrers referèndums a la petita Sint

Alexander Pechtold, ministre holandès encarregat de les negociacions.

Eustatius i a la més gran i poblada de les Antilles, Curaçao. Mentre la meitat dels tres mil habitants de la primera illa decidien votar per l'*statu quo* i mantenir contra corrent l'actual sistema administratiu, els 114.500 votants majors

de setze anys de Curaçao tenien a les mans bona part del futur de l'estatut en vigència a les Antilles Neerlandeses. Amb una participació de poc més de la meitat del cens, un 67,8% es va decantar per la primera de les quatre opcions impreses a les paperetes: "convertir-se en un país autònom dins el regne", seguint de prop els passos de Sint Maarten cinc anys abans i, sobretot, l'exemple d'Aruba, la sisena antilla neerlandesa, que va triar la lliure associació amb el Regne d'Holanda quan es va separar de l'estatut al 1986. Lluny de l'opció guanyadora van quedar la integració directa als Països Baixos (23,6%), la independència (4,8%) i el manteniment de les Antilles (3,7%).

Pilota a Holanda. Amb les cartes descobertes de la part antillena, des del 9 d'abril totes les mirades s'han fixat en la reacció holandesa. I més encara si es té en compte que els resultats a les urnes han coincidit, ajustadament, amb les recomanacions de la comissió delegada. La resposta en calent des del continent europeu respectava la voluntat popular, però recordava que la darrera paraula és a l'Haia. Norman Serphos, portaveu del Govern de les Antilles a Holanda, pensa que "cada illa té dret a dir-hi la seva sobre el seu futur respecte al regne, però aquest mateix regne hi ha d'estar d'acord". En la mateixa línia, el ministre holandès de Relacions, Alexander Pechtold, declarava que els resultats eren "una bona base de partida per a posteriors converses". I és que, tot i no haver-hi confirmació oficial, amb els referèndums a la mà les parts podrien seure en una mateixa taula el juliol vinent per concretar un embrionari pla de futur per al Carib neerlandès. Molt abans de l'acord, que necessitaria el vistiplau tant del Govern autònom de les Antilles com del Parlament holandès, caldrà superar importants esculls. L'Haia, sense anar més lluny, no acceptaria la liquidació de les Antilles i l'aparició de dos ens lliurement associats sense l'augment d'intervencionisme i control del regne sobre les finances de Curaçao i Sint Maarten. Un aspecte especialment delicat en uns territoris que arrossegueu de fa temps l'etiqueta de paradisos fiscals.

Nació criolla

"a) Bira un país outónomo den Reino/Een autonoom land binnen het Koninkrijk worden. b) Bira un estado independiente/Een onafhankelijke staat worden. c) Kede forma parti di Antia Hulandes/Deel blijven uitmaken van de Nederlandsen Antillen. d) Bira parti de Hulanda/Deel worden van Nederland". Aquestes eren les quatre propostes de futura relació entre l'illa i el Regne d'Holanda que es van trobar els habitants de Curaçao a les paperetes del 8 d'abril. En neerlandès, la llengua oficial de les Antilles, i en papiamentu, l'idioma popular parlat en tres de les sis possessions colonials que té el país europeu al Carib: Aruba, Bonaire i Curaçao, les illes ABC. A la resta de territoris caribencs sota domini de la corona holandesa, les anomenades illes SSS (Sint Eustatius, Sint Maarten i Saba), tot i ser el neerlandès l'idioma oficial, hi són molt estesos l'anglès i, en menor mesura, el castellà. El papiamentu o papiamentu ("parla") és una de les poquíssimes llengües criolles que ha sobreviscut al Carib, i és usada en el dia a dia. Malgrat que no ha entrat encara a les escoles, el debat és viu entre favorables i detractors. Amb tot, la manca d'un estàndard escrit dificulta molt la normalització del papiamentu fora de l'àmbit oral. Això no impedeix que hi hagi alguns mitjans de comunicació escrits que l'utilitzin com a llengua de comunicació principal, com és el cas del diari Bon Dia (www.bondia.com) d'Aruba. De base predominantment portuguesa, hi conflueixen elements de l'espanyol, el neerlandès, l'anglès, el francès, l'idioma arawak dels antics pobladors precolombins de les Antilles i, fins i tot, algunes influències de llunyanes llengües africanes portades pels esclaus. Un factor, l'esclavatge, lligat fortament al paisatge poblacional d'aquestes terres. Es calcula que un 85% dels antillencs són descendents d'africans esclavitzats per la força entre els segles XVII i XIX, i que van restar en aquest antic mercat negrer després de l'abolició el 1863. Des d'aleshores, i sobretot amb l'estatut de 1954 que converteix la colònia en territori integrant del Regne d'Holanda, l'economia de les sis Antilles viu del turisme... i del mercat negre.

Martí Crespo